

“พรสวรรค์” กับ “อัจฉริยภาพ”

คำว่า “พรสวรรค์” (gifted) หรือ “ปัญญาเลิศ” มักจะใช้กับความถนัดพิเศษที่เกิดตามธรรมชาติในด้านวิชาการ ส่วนคำว่า “ความสามารถพิเศษ” (talent) นั้น มักจะใช้กับความถนัดพิเศษด้านกีฬาหรือดนตรี แต่นิยามนี้ก็ไม่ใช่ที่ยอมรับในแวดวงวิชาการมากนักหรือแม้แต่ในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเอง อย่างเช่น สหราชอาณาจักร ในบทความนี้จะใช้คำว่า “พรสวรรค์” แทนคำว่า “ปัญญาเลิศ” เพราะรักษาความหมายตามรากศัพท์เดิมไว้ได้มากกว่า อีกทั้งยังครอบคลุมความสามารถด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความคิดหรือสติปัญญาโดยตรง ส่วนคำว่า “อัจฉริยะ” (genius) มักจะไม่ค่อยได้ใช้กัน หรือใช้กับบุคคลที่มีพรสวรรค์อย่างสูงเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ดังรายงานชิ้นหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า (ERIC,1990)

“...พ่อแม่มักจะสับสนกับชื่อต่าง ๆ ที่ใช้เรียกเด็กที่มีพรสวรรค์ พ่อแม่หลาย ๆ คน เคยได้ยินคำเหล่านั้นหรือเคยใช้ในบทสนทนา โดยที่ไม่รู้ว่าคำต่าง ๆ เหล่านั้นหมายถึงพรสวรรค์จริง ๆ หรือเป็นแค่คำที่ช่วยอธิบายแนวคิดเรื่องพรสวรรค์

- เมื่อก่อนคำว่า “อัจฉริยะ” (genius) ถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันคำนี้สงวนไว้สำหรับผู้ที่มีความพรสวรรค์อย่างสูงยิ่งเท่านั้น

- คำว่า “ความสามารถพิเศษ” (talent) นั้นมักจะใช้กับความชำนาญหรือความสามารถบางด้านของบุคคล เราจึงควรคำนึงให้ตีความความสามารถพิเศษนั้น เป็นพรสวรรค์หรือว่าเป็นทักษะขั้นสูงที่เกิดจากการฝึกฝน เราอาจจะกล่าวได้ว่าผู้มีพรสวรรค์คือผู้ที่มีความสามารถพิเศษอย่างสูงในหลาย ๆ ด้าน

- คำว่า “ยูวอัจฉริยะ” (prodigy) หรือ “เด็กเก่งเกินวัย” (precocious) จะใช้กับเด็กที่แสดงออกอย่างเด่นชัดถึงทักษะขั้นสูงในด้านใดด้านหนึ่งตั้งแต่เยาว์วัยและมีแรงจูงใจที่สม่ำเสมอ มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่า คำว่า “เด็กเก่งเกินวัย” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คำว่า “สุกก่อนห่าม” (precooked) ซึ่งเกี่ยวข้องกับพืชผักที่สุกก่อนเวลา

- คำว่า “ความสามารถสูง” (superior) เป็นคำเชิงเปรียบเทียบ เมื่อเรากล่าวว่าเด็กมี “ความสามารถสูง” เราต้องการจะรู้ว่าสูงกว่าใคร หรือคนกลุ่มไหนและมากน้อยเพียงไร เด็กอาจ

จะมีความสามารถสูงในทักษะบางอย่าง เช่น การสื่อสารทางคำพูด แต่ก็อาจมีความสามารถต่ำในด้านการรับรู้ขนาดพื้นที่หรือด้านความจำ ความหมายที่กำกวมนี้เองที่จำกัดการใช้คำนี้ในกรณีทั่ว ๆ ไป

- คำว่า “ไอคิวสูง” (high IQ) อาจหมายถึงอะไรก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า “สูง” กว่าอะไร
 - คำว่า “ผู้เรียนรู้เร็ว” (rapid learner) ก็ช่วยให้เข้าใจเรื่องพรสวรรค์ได้เพราะว่ามันคือลักษณะเฉพาะของเด็กที่มีพรสวรรค์
 - คำว่า “เป็นเลิศ” (exceptional) ใช้กับเด็กที่มีพรสวรรค์ที่แสดงออกถึงลักษณะข้างต้นอย่างโดดเด่น
- ...

ภาพที่ 1 พรสวรรค์ด้านดนตรีเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป เช่น นักไวโอลินน้อย

Akim Camara จากเยอรมนี
(ที่มา: http://www.andrerieufans.com/Special_Guests/Akim/remh33.jpg)

ฉะนั้นบทความนี้จะกล่าวถึงเรื่อง “พรสวรรค์” เป็นหลัก เพราะคำนี้ถูกใช้ในวงการจิตวิทยาหรือด้านการศึกษาในประเทศต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย คำต่าง ๆ เหล่านี้ถูกใช้ในบริบทต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ความหมายของคำยังขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศอีกด้วย ถึงกระนั้นก็ตามมีนิยามที่ใช้กันอย่างเป็นทางการโดยรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น นิยามจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา นิยามนี้เป็นไปตามกฎหมายจาวิทซ์ ซึ่งว่าด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กเก่งจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย (National Association for Gifted Children, 2008)

“นักเรียนที่มีพรสวรรค์หรือมีความสามารถพิเศษ คือ ผู้ที่มีสมรรถภาพสูงทางด้านสติปัญญา การสร้างสรรค์ ศิลปะ หรือความเป็นผู้นำ หรือสาขาวิชาต่าง ๆ และต้องการความช่วยเหลือหรือกิจกรรมที่ไม่มีอยู่ในโรงเรียนเพื่อจะพัฒนาสมรรถภาพด้านนั้นอย่างเต็มที่”

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1993 ได้กล่าวไว้ในรายงาน “ความเป็นเลิศระดับชาติและการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ” โดยคำว่า “พรสวรรค์” ถูกตัดออก นิยามใหม่ใช้คำว่า “ความสามารถพิเศษอันโดดเด่น” (outstanding talent) แทนและลงท้ายด้วยประโยคต่อไป (NAGC, 2008)

“ความสามารถพิเศษอันโดดเด่น มีอยู่ในตัวเด็กที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม ทุกช่วงชั้นทางเศรษฐกิจ และมีอยู่ในกิจกรรมทุกด้านของมนุษย์”

ส่วนสมาพันธ์แห่งชาติเพื่อเด็กที่มีพรสวรรค์ของสหรัฐอเมริกา ได้นิยามผู้มีความสามารถไว้ดังนี้ (NAGC, 2008)

“ผู้มีความสามารถคือผู้ที่มีความโดดเด่นในด้านความถนัด (หมายถึงความเป็นเลิศในการใช้เหตุผลและการเรียนรู้) หรือด้านสมรรถภาพ (หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์หรือความสำเร็จในระดับ 10% แรก) ในสาขาใดสาขาหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีระบบสัญลักษณ์ของตัวเอง (คณิตศาสตร์ ดนตรี ภาษา) และ/หรือ ทักษะทางการสัมผัส-เคลื่อนไหว (เช่น การวาดภาพ การเต้นรำ กีฬาต่าง ๆ)”

กลุ่มโคลัมบัสซึ่งเป็นกลุ่มของนักการศึกษาและนักวิจัยด้านการศึกษาพิเศษได้ให้นิยามว่า (NAGC, 2008) “พรสวรรค์เป็นพัฒนาการแบบไม่เป็นจังหวะที่ความสามารถทางสมองขั้นสูงและการจดจ่ออย่างสูง ร่วมกันสร้างประสบการณ์และการตระหนักรู้ภายใน ซึ่งมีความแตกต่างในเชิงคุณภาพจากสภาพปกติ ปรากฏการณ์นี้เด่นชัดมากขึ้นตามสมรรถภาพทางสติปัญญา ลักษณะเฉพาะของผู้มีความสามารถทำให้พวกเขาอ่อนแอและต้องการการเลี้ยงดู การสอน และการให้คำปรึกษาที่แตกต่างไป เพื่อให้เขาพัฒนาได้สูงสุด”

ภาพที่ 2 พรสวรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ก็สามารถเกิดขึ้นได้

ที่มา : <http://www.deseretnews.com/article/765588153/New-options-emerge-to-enrich-gifted-students-education.html?pg=all>

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้นิยามและมีทัศนคติต่อเรื่องพรสวรรค์ อัจฉริยภาพ และความสามารถพิเศษต่าง ๆ กันไป Subotnik, Olszewski-Kubilius, และ Worrell (Duke Talent Identification Program, 2011) นิยามพรสวรรค์ว่าเป็น

“...การแสดงออกถึงสัมฤทธิ์ผลหรือผลงานที่อยู่ในช่วงบนของการกระจายอย่างชัดเจน ในกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษหรือแม้แต่เทียบกับคนอื่นที่มีความสามารถสูงในกลุ่มเดียวกัน พรสวรรค์ยังมีแง่มุมในเชิงพัฒนาการอีกด้วย ในแง่นี้ศักยภาพเป็นตัวแปรสำคัญในระยะแรก แต่ความสำเร็จคือตัววัดในระยะท้าย ๆ ส่วนความสามารถพิเศษที่พัฒนาอย่างเต็มที่แล้ว ชื่อเสียงคือรากฐานของการได้ชื่อว่าเป็นผู้มีพรสวรรค์ ปัจจัยทางจิตใจ-สังคม มีส่วนสำคัญในการปรากฏแจ้งของพรสวรรค์ในทุกระยะของพัฒนาการ ทั้งปัจจัยทางความคิดและจิตใจ-สังคมนั้น ล้วนอ่อนไหวและต้องการการบ่มเพาะอย่างรอบคอบ”

ในหนังสือ *พรสวรรค์ในเด็ก: ความเชื่อและความจริง* Ellen Winner (1996) นิยามพรสวรรค์จากลักษณะที่ไม่ธรรมดาสามด้านไว้ ดังนี้

“• เก่งเกินวัย “พวกเขาจะเริ่มสร้างความเชี่ยวชาญในสาขาหนึ่ง ๆ ขณะที่ยังอายุน้อย ๆ อีกทั้งพวกเขายังมีพัฒนาการที่รวดเร็วกว่าเด็กทั่ว ๆ ไปเพราะพวกเขาเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นได้อย่างง่ายดาย”

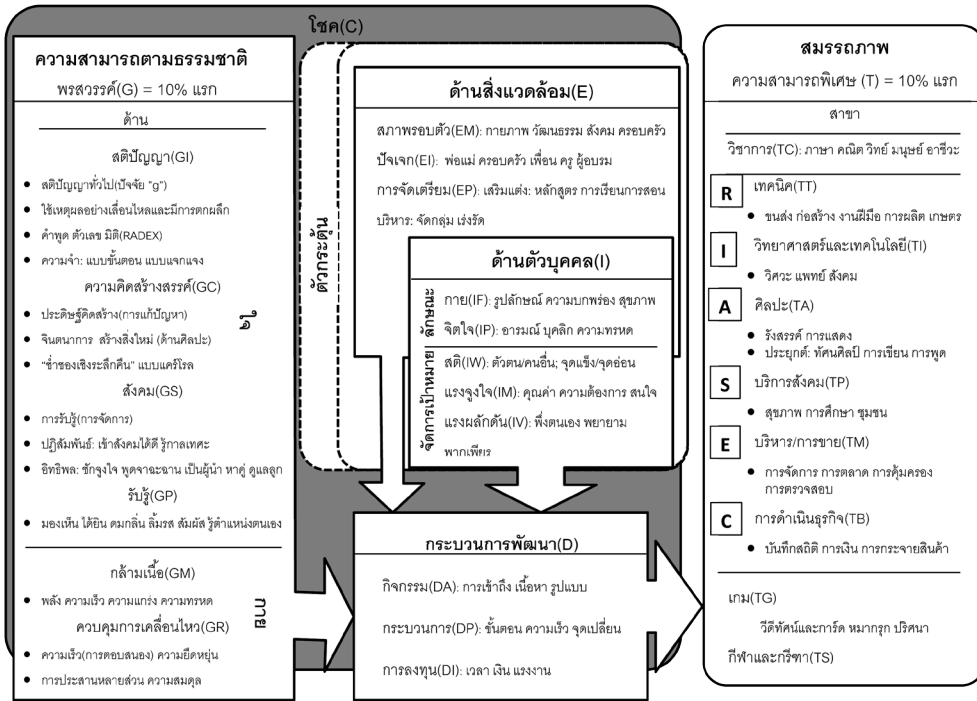
• ความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีของตนเอง “เด็กที่มีพรสวรรค์นอกจากจะเรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าเด็กทั่ว ๆ ไป หรือแม้แต่เด็กที่ฉลาด ๆ แล้ว พวกเขาเรียนรู้ด้วยวิธีที่ต่างออกไปอย่างเห็นได้ชัด”

• ขับดันตนเองให้เชี่ยวชาญ “เด็กที่มีพรสวรรค์มีแรงจูงใจภายในที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่เขามีความถนัดเป็นพิเศษ”

Renzulli (NAGC, 2008) เสนอว่า การแสดงออกของพรสวรรค์เกิดขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานของมนุษย์สามด้าน คือ ความสามารถเฉพาะด้านหรือทั่ว ๆ ไปที่เหนือกว่าระดับปกติ ความทุ่มเทอย่างสูงในชิ้นงาน (แรงจูงใจ) และความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง เด็กที่มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษจะมีหรือสามารถที่จะพัฒนาลักษณะเหล่านั้น รวมทั้งประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของมนุษย์ที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ ดังที่โมเดลการบำรุงส่งเสริมโรงเรียน (Schoolwide Enrichment Model) กล่าวว่า การแสดงออกของพรสวรรค์จะพบ “ในบางคน (ไม่ใช่ทุกคน) บางเวลา (ไม่ใช่ตลอดเวลา) และภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ (ไม่ใช่ทุกสถานการณ์)”

ส่วน Gagné (NAGC, 2008) ได้เสนอข้อแตกต่างอันเด่นชัดระหว่างพรสวรรค์และความสามารถพิเศษ ตามโมเดลของเขา พรสวรรค์ต้องบ่งชี้การมีและการใช้ความสามารถตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองและไม่ได้ฝึกฝน (เรียกว่า ความถนัดหรือพรสวรรค์) ถึงขั้นที่ทำให้เด็กอยู่ในระดับ 10 % แรกของเด็กวัยนั้น ส่วนความสามารถพิเศษจะต้องบ่งชี้ความเชี่ยวชาญขั้นสูงของความสามารถ (หรือทักษะ) ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและความรู้ในสาขาใดสาขาหนึ่งถึงขั้นที่ทำให้เด็กมีสัมฤทธิ์ผลในระดับ 10 % แรกของเด็กวัยนั้น โมเดลของเขาประกอบไปด้วยความถนัดในห้าด้าน: สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคม การสัมผัส-เคลื่อนไหว และ “อื่น ๆ” (เช่น การรับรู้เหนือสัมผัส) ความสามารถตามธรรมชาติที่มีพื้นฐานจากพันธุกรรมนี้สังเกตได้จากชิ้นงานต่าง ๆ ที่เด็กได้ทำในโรงเรียน (Gagné, 1985)

Gagné ยังได้นำเสนอ “แบบจำลองเชิงจำแนกเรื่องพรสวรรค์และความสามารถพิเศษ” (Differentiated Model of Giftedness and Talent (DMGT) แบบจำลองนี้สรุปไว้ว่า “ความสามารถพิเศษในด้านใด ๆ เกิดจากกระบวนการพัฒนาอันยาวนานที่มีรากฐานจากความถนัด (พรสวรรค์) และยังได้ประโยชน์จากอิทธิพลอย่างต่อเนื่องของตัวกระตุ้นทั้งจากภายในตัวและสิ่งแวดล้อม” (Gagné, 2012a) แนวคิดนี้สรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้ (Gagné, 2012a)

ภาพที่ 3 แบบจำลองเชิงจำแนกเรื่องพรสวรรค์และความสามารถพิเศษ (Differentiated Model of Giftedness and Talent: DMGT)
(ที่มา : ดัดแปลงจาก Building gifts into talents: Brief overview of the DMGT 2.0)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า มีคำหลายคำที่ใช้เรียกเด็กที่มีความสามารถสูงในอันดับต้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น เด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษ หรือเด็กปัญญาเลิศ แต่ลักษณะร่วมกันของเด็กเหล่านี้คือ การมีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านต่างจากเด็กทั่วไป ถึงกระนั้นก็ตาม เด็กเหล่านี้อาจจะมีความถนัดหรือมีความสามารถในบางด้านหรือหลายด้านในขณะเดียวกันด้วย ฉะนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือครูอาจารย์ ควรจะให้ความสนใจและสังเกตเด็กที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าว ดังรายงานชิ้นหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า (Thomson, 2006)

- “โรงเรียนจะต้องพัฒนาค่านิยมของการมีพรสวรรค์ที่...
- ช่วยให้ตระหนักรู้ทั้งในเรื่องสัมฤทธิ์ผลและศักยภาพ
 - ตระหนักว่านักเรียนอาจมีพรสวรรค์หนึ่งด้านหรือมากกว่านั้น
 - สะท้อนเรื่อง “พหุปัญญา” ซึ่งใส่ใจในความสามารถพิเศษหลาย ๆ ด้าน
 - ให้การยอมรับว่าเด็กที่มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษจะแสดงออกถึงความโดดเด่นเมื่อเทียบกับเพื่อนร่วมวัยที่มีพื้นเพคล้าย ๆ กัน
 - ให้โอกาสทางการศึกษาเป็นการเฉพาะสำหรับเด็กที่มีพรสวรรค์หรือความสามารถพิเศษ รวมทั้งให้การสนับสนุนทางสังคมและอารมณ์”

การทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญก็มีส่วนช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะพัฒนาหรือช่วยเหลือเด็กในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที่

บรรณานุกรม

Duke Talent Identification Program. (2011). Defining Giftedness and Its Goals. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2556, จาก <http://www.tip.duke.edu/node/1432>

ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children, Reston, VA. (1990). Giftedness and the Gifted: What's it All About?. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2556, จาก <http://www.nagc.org/index.aspx?id=121>

Gagné, F. (2012a). Building gifts into talents: Brief overview of the DMGT 2.0. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2556, จาก <http://dl.dropboxusercontent.com/u/17557857/Site%20Web/Site%20Web%20anglais/DMGT%202%20EN%202012%20Overview.pdf>

Gagné, F. (2012b). DMGT Summary. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2556, จาก <http://gagnefrancoys.wix.com/dmgt-mdat>

National Association for Gifted Children. (2008). What is Giftedness?. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2556, จาก <http://www.nagc.org/WhatisGiftedness.aspx>

Thomson, M. (2006). Supporting Gifted and Talented Pupils in the Secondary School. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2556, จาก http://www.sagepub.com/upm-data/12115_01_Thompson_Ch_01.pdf

Winner, E. (1996). *Gifted Children: Myths and Realities*. New York: Basic Books.